

VILNIAUS UNIVERSITETAS

Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTO DERINIMO

Įvertinę Finansų ministerijos 2020-08-18 raštą Nr. ((2.37E-05)-5K-2013516)-6K-2004718 dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl valstybės turto investavimo ir Vilniaus universiteto savininko kapitalo didinimo“ projekto (toliau – Nutarimo projektas), kuriuo siūloma didinti Vilniaus universiteto savininko kapitalą investuojant valstybei nuosavybės teise priklausančią UAB „Universiteto vaistinė“ akcijų paketą, teikiame šiuos pastebėjimus ir argumentus į išsakytas pastabas:

1. Dėl abejonių ar siūlomas Vyriausybės sprendimas naudingas dabartiniam bendrovės akcininkui – valstybei. Patiksliname priežastis, kodėl investavus valstybės turtą bus tenkinami šie kriterijai:

a. Teiginys, kad bus „skatinamas Lietuvos ekonomikos augimas“ (Įstatymo 22 straipsnio 2 dalies 3 punktas), remiasi kitų šalių patirtimi, farmacinių paslaugų ekonominio vertinimo tyrimais bei Pasaulio Farmacijos Federacijos (FIP) ataskaita „Research, development and evaluation strategies for pharmaceutical education and the workforce“. Svarbiausi argumentai:

i. Kai kurios vaistininkų teikiamos paslaugos, kaip pavyzdžiui klinikinio vaistininko konsultacija, apimanti vartojamų vaistų peržiūrą ir pan., leidžia sveikatos priežiūros sistemai sutaupyti nemažai lėšų. Taip pat vaistininkai, konsultuodami pacientus atpažįsta galimas nepageidaujamas reakcijas, dėl to mažėja tiek paciento, tiek sveikatos priežiūros sistemos išlaidos nepageidaujamų reakcijų valdymui, kurios gali būti išleistos kitoms sveikatos ar ūkio reikmėms. Kita svarbi vaistininko funkcija, kuri ne tik leidžia sutaupyti sveikatos priežiūros sistemos pinigų, gerina ateities visuomenės sveikatą, bet ir turi įtakos aplinkos apsaugai bei ateities aplinkos apsaugai skirtų išlaidų mažinimui – antibiotikų vartojimo

kontrolė. Kaip ir pateikta UAB „Universiteto vaistinės“ akcijų investavimo poreikio vertinimo ataskaitoje, esame numatę palaipsniui šias pasaugas įdiegti į „Universiteto vaistinės“ praktiką.

ii. Aukštos kvalifikacijos ir kompetencijų vaistininkų ruošimas yra svarbus stiprinant sveikatos priežiūros sistemą. Valstybės, investuodamos į šių specialistų ruošimą, tuo pačiu investuoja į sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą ir geresnius sveikatos rodiklius. PSO, Jungtinės tautos ir Pasaulio bankas skatina ir palaiko sveikatos priežiūros specialistų mokymosi programų transformaciją, nes tinkamai paruošti vaistininkai, ne tik pagerina paciento ir visuomenės sveikatą, bet ir netiesiogiai, per sveikatos rodiklius (daugiau sveikų ir darbingų asmenų, trumpesnė ligos eiga, mažiau nedarbingumo dienų, mažesnis slaugos poreikis ir t.t.) skatina ekonomiką.

b. „Skatinama veiksminga konkurencija šalies rinkoje“ (Įstatymo 22 straipsnio 2 dalies 5 punktas) – tikimasi, kad įdiegus naujas paslaugas, privačios vaistinės bus priverstos konkuruoti farmacinėmis paslaugomis, ne tik kainomis ar strateginėmis veiklos vietomis. Tokia konkurencija daug naudingesnė valstybei ir Lietuvos pacientams. Tikimasi, kad ateityje ir kitos privačios vaistinės perims gerąją praktiką iš „Universiteto vaistinės“.

c. Teiginys, kad bus „sukuriama pridėtinė vertė ir užtikrinamas šią vertę kuriančios veiklos ilgalaikis ekonominis tvarumas“ (Įstatymo 22 straipsnio 2 dalies 6 punktas), remiasi Federacijos (FIP) ataskaita „Transforming Pharmacy and Pharmaceutical Sciences Education in the Context of Workforce Development“ bei planuojamomis vaistinėje vykdyti mokslinėmis veiklomis:

i. Atsakingas vaistų vartojimas yra gyvybiškai svarbūs visuomenės sveikatos gerinimo komponentas. Vaistininkai, kaip vaistų ekspertai, yra neatsiejama sveikatos priežiūros komandos, kuri vaidina (turi vaidinti) svarbų vaidmenį gerinant sveikatos rezultatus ir optimizuojant pacientų vartojamus vaistus, kas sukuria ilgalaikę pridėtinę vaistinės paslaugų vertę.

ii. Bus pagerinta mokslo paslaugų kokybė, Vilniaus universitetas taps labiau konkurencingas tiek šalies, tiek tarptautiniu mastu, pritraukdamas farmacijos mokslo paslaugų užsakomuosius tyrimus, darys teigiamą įtaką Lietuvos ekonominiam augimui. Kils mokslo darbuotojų kvalifikacija ir galimybės realizuoti mokslines idėjas, kurti naujas technologijas, naujas paslaugas bei produktus, kurie galės būti pritaikomi kitose Lietuvos vaistinėse ir taip stiprins visos šalies ekonominį savarankiškumą ir konkurencingumą. Universiteto absolventai gavę aukščiausios kokybės išsilavinimą gebės kurti naują vaistininkystės praktiką, darbo rinkoje pritaikyti ir diegti farmacines paslaugas, o tai turės teigiamos įtakos jų sukuriamai pridėtinei vertei ir atitinkamai ekonominiam augimui.

2. Šiuo metu Vilniaus universitete II-VI kursuose studijuoja 156 Farmacijos studentai. Visi farmacijos studentai remiantis ES 2005/36/EB direktyva privalo atlikti 6 mėn. praktiką visuomenės arba ligoninės vaistinėse. Praėjusiais metais bent dalį privalomos farmacijos praktikos UAB „Universiteto vaistinėje“ ir jos padaliniuose atliko visi 24 2020 metų

laidos absolventai. Šiais metais studijuoti farmaciją Vilniaus universitete pakviesti 70 abiturientų, 9 iš jų į valstybės finansuojamas vietas.

3. Kaip teisingai buvo pastebėta, universitetai turi teisę ir ją atitinkančią pareigą spręsti kokia forma ir būdu jie tikrina studentų praktikos metu įgytas kompetencijas, tačiau tai nesuteikia teisės reikalauti vaistinių gerinti kompetencijas srityse ar paslaugose, kurių jos šiuo metu neteikia. Taip pat atkreiptinas dėmesys į tai, kad trečiosios šalys – privačios vaistinės:

a. Yra orientuotos į pelno gavimą, tačiau nesuinteresuotos naujų vaistinės ir farmacinės rūpybos paslaugų bei kokybės standartų diegimu, jei tai neatneša konkretaus apčiuopiamo ir greitai gaunamo pelno. Visa komercinių vaistinių veikla nukreipta į kuo didesnę vaistinės prekių pardavimą, tačiau trūksta dėmesio farmacinei paslaugai, pacientų konsultavimui ir pan. Vilniaus universitete paruošti farmacijos absolventai turi žinių ir geba tokias konsultacijas teikti, tačiau praktikos metu praktiškai neturi galimybių šias kompetencijas gilinti. Jau daug metų darbo grupėse SAM svarstomos papildomos farmacinės rūpybos paslaugos, tačiau dėl to, kad valstybė nenumato ir neišgali jų apmokėti, tokių paslaugų diegimas ir vykdymas privačiose vaistinėse nevyksta.

b. Nenori farmacijos studentams – praktikantams atskleisti komercinių ir valdymo paslapčių, kai kurių vidinių veiklos procedūrų ir mokymo įstaiga jokiomis sutartimis nebūdama įmonės valdytoju ar dalininku negali priversti įmonių šios informacijos atskleisti.

4. Negalima sutikti su išsakytu pasiūlymu, kad kartu su sprendimu investuoti turėtų būti parengtas ir Vyriausybės posėdžio protokolinis sprendimas dėl turtinių ir neturtinių teisių įgyvendinimo juridiniuose asmenyse, kurių dalyviais yra valstybinės aukštosios mokyklos, nes:

a. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 40 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta aukštųjų mokyklų autonomijos garantija, kurios turinys yra atskleistas daugelyje Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimų. Konstitucinis Teismas nurodo, jog tradiciškai aukštosios mokyklos autonomija suprantama kaip teisė savarankiškai nustatyti ir įtvirtinti įstatuose ar statute savo organizacinę ir valdymo struktūrą, ryšius su kitais partneriais, mokslo ir studijų tvarką, studijų programas, studentų priėmimo tvarką, spręsti kitus su tuo susijusius klausimus, naudotis valstybės perduotu ir kitu įsigytu turtu, turėti teritorijos ir pastatų, kito turto, skirto mokslo ir studijų reikalam, neliečiamumo garantiją. Tuo tikslu aukštajai mokyklai garantuojama institucinė autonomija, t. y. tam tikras statusas, kuris reiškia, kad yra tam tikros veiklos sritys, laisvos nuo vykdomosios valdžios kontrolės. Autonomijos garantijos yra detalizuojamos ir įstatymuose, šiuo konkrečiu atveju svarbūs Mokslo ir studijų įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 4 punkte įtvirtinta išskirtinė aukštosios mokyklos tarybos teisė nustatyti aukštosios mokyklos turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo tvarką bei 86 straipsnio 1 dalies 5 punkte įtvirtintas valstybinės aukštosios mokyklos ūkinės veiklos autonomijos principas, reiškiantis, kad valstybinei aukštajai mokyklai suteikiama ūkinės veiklos laisvė, siejama su jos atsakomybe už aukštosios mokyklos misijos įgyvendinimą;

b. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.80 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas besąlygiškas draudimas valstybės ar vietos savivaldos institucijoms įstatymuose nenumatytais administraciniais metodais reglamentuoti juridinių asmenų veiklą.

Tačiau atsižvelgiant į siekiamybę suvienodinti atstovavimo juridiniuose asmenyse praktiką, galima būtų pritarti, kad ateityje galimai prasmingos būtų Vyriausybės nustatytos gerosios praktikos rekomendacijos dėl valstybinių aukštųjų mokyklų veiksmų įgyvendinant juridinių asmenų dalyvių teises ir pareigas, kurios būtų suderintos ir su Lietuvos universitetų rektorių konferencija bei Lietuvos kolegijų direktorių konferencija.

Įvertinę Sveikatos apsaugos ministerijos 2020-08-25 raštą Nr. 10-6089 dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projekto, atkreipiame dėmesį, kad vadovaujantis Viešųjų įstaigų įstatymo 13 straipsnio 3 dalimi, į viešosios įstaigos kapitalą įnešamo turto vertė (jei tai ne pinigai) turi atitikti turto vertinimo ataskaitoje nurodytą turto vertę. Atsižvelgiant į šį imperatyvų reikalavimą, Vilniaus universiteto kapitalas turi būti didinamas vertinimo ataskaitoje nurodyta 2 111 200 Eur verte, tačiau UAB „Universiteto vaistinė“ akcijų perdavimo – priėmimo akte, pasirašomame tarp Sveikatos apsaugos ministerijos ir Vilniaus universiteto, turėtų būti nurodoma tiek perduodamų akcijų skaičius, tiek jų nominali vertė, tiek ir jų rinkos vertė, kuria didinamas universiteto kapitalas.

Įvertinę Ekonomikos ir inovacijų ministerijos 2020-08-17 raštą Nr. 3-3317, kuriame siūloma Universiteto vaistinę pertvarkyti į viešąją įstaigą, o ją pertvarkius, vadovaujantis Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punkto, 2 dalies 5, 6 ir 7 punktų bei Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymo 7 straipsnio nuostatomis, valstybei nuosavybės teise priklausančią turtą – viešosios įstaigos savininko turtines ir neturtines teises investuoti į Vilniaus universitetą didinant savininko (valstybės) kapitalą, atkreipiame dėmesį, kad uždarnosios akcinės bendrovės pertvarkymas į viešąją įstaigą yra ilgai trunkantis bei brangiai kainuojantis procesas. UAB „Universiteto vaistinė“ teisinės formos pakeitimas į viešąją įstaigą pareikalautų papildomų valstybės kaštų, tačiau nepakeistų investavimo tikslo esmės ir prasmės. Be to, pastebėtina ir tai, kad pasiūlymo įgyvendinimas sukurtų papildomus ir galimai beprasmius kaštus valstybinei aukštajai mokyklai, kuri po UAB „Universiteto vaistinė“ teisinės formos pakeitimo turėtų pakartotinai užsakyti investuojamo turto vertinimo ataskaitą, atitinkančią Lietuvos Respublikos [turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatymo](#) nustatytus reikalavimus bei ją suderinti su Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnyba prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos. Atsižvelgiant į tai, kad UAB „Universiteto vaistinė“ teisinės formos pakeitimas neįtakotų investavimu siekiamų tikslų, o tik padidintų tiek valstybės, tiek valstybinės aukštosios mokyklos sąnaudas bei užvilktų investavimo procesą bei apribotų juo siekiamų tikslų prieinamumą, pasiūlymas vertintinas kaip neatitinkantis Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 9 straipsnyje bei Mokslo ir studijų įstatymo 86 straipsnio 1 dalyje įtvirtinto racionalumo principo.